Original Article

Military Caring Sciences
Volume 8, Issue 2, Summer 2021 (Serial Number: 28)

The Pattern of Structural Relationships Executive Function, Ego Resilience, and Moral Identity in Predicting Self-Efficacy for Quitting People Drug Dependents: The Mediating Role of Mindfulness

*Basharpoor. S[1]
Ahmadi. Sh[2]

*1- (*Corresponding Author) Ph.D. in Psychology, Professor, Psychology Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.*
Email: basharpoor_sajjad@uma.ac.ir
2- Ph.D. Student of Psychology, Psychology Department, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Abstract

Introduction: Addiction and substance use is not only a serious disease but also social harm.

Objective: This study aimed to investigate pattern of structural relationships executive function, ego resilience and moral identity in predicting self-efficacy for quitting of substance abuse: the role of mindfulness mediation.

Material and Methods: The present study was descriptive, based on structural equations modeling. The whole people with substance dependence referring to Ardabil centers of addiction treatment in the second half of 2020 comprised the statistical population of this research. Two hundred and thirty people were selected from this population through multistage random cluster sampling and they were asked to respond to questionnaires of executive function, ego resilience, moral identity, self-efficacy for quitting, and mindfulness. Data were analyzed by descriptive statistics, Pearson correlation coefficient, and structural equating modeling (SEM) using SPSS 25 and Lisrel 8.8 software. The significance level in the tests was considered 0.05.

Results: The results showed that self-efficacy for quitting is positively related to Executive function and components of response inhibition, task initiation, planning, organization and goal-oriented perseverance, ego resilience, moral identity and its components, and mindfulness. Mindfulness also has a positive and significant relationship with Executive function and components of response inhibition, task initiation, planning, organization, flexibility, ego resilience, and moral identity and its components. Model fit indices also confirmed the effect of Executive function, ego resilience, and moral identity on self-efficacy for quitting mediated by mindfulness.

Discussion and Conclusion: The model has a good fit and the theoretical model fits with the data observed in the sample.

Keywords: Executive Function, Ego, Mindfulness, Resilience, Self-Efficacy

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

Basharpoor S, Ahmadi Sh. The Pattern of Structural Relationships Executive Function, Ego Resilience, and Moral Identity in Predicting Self-Efficacy for Quitting People Drug Dependents: The Mediating Role of Mindfulness. Military Caring Sciences. 2021; 8 (2). 169-182.
Submission: 11/3/2021 Accepted: 2/6/2021 Published: 16/10/2021

الگوی روابط ساختاری مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی در پیش‌بینی خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد: نقش میانجی‌گری ذهن آگاهی

*سجاد بشرپور[1]، شیرین احمدی[2]

چکیده

مقدمه: اعتیاد و مصرف مواد نه تنها یک بیماری جدی بلکه یک آسیب اجتماعی می‌باشد.

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی الگوی روابط ساختاری مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی در پیش‌بینی خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد: نقش میانجی‌گری ذهن آگاهی انجام شد.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی (معادلات ساختاری) بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه افراد وابسته به مواد مراجعه کننده به مراکز سرپایی ترک اعتیاد اردبیل در سال ۱۳۹۹ تشکیل داد. از این جامعه، نمونه‌ای به حجم ۲۳۰ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب و به پرسش‌نامه‌های مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو، هویت اخلاقی، خودکارآمدی ترک و ذهن آگاهی پاسخ دادند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۵ و Lisrel نسخه ۸/۸ استفاده شد. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد خودکارآمدی ترک با مهارت‌های اجرایی و مؤلفه‌های بازداری پاسخ، شروع تکلیف، برنامه‌ریزی، سازماندهی و پشتکار معطوف به هدف، تاب‌آوری ایگو، هویت اخلاقی و مؤلفه‌های آن و ذهن آگاهی ارتباط مثبت دارد. همچنین ذهن آگاهی با مهارت‌های اجرایی و مؤلفه‌های بازداری پاسخ، شروع تکلیف، برنامه‌ریزی، سازماندهی، انعطاف‌پذیری، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی و مؤلفه‌های آن ارتباط مثبت و معنادار دارد. شاخص‌های برازش مدل نیز، تأثیر مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی بر خودکارآمدی ترک را با میانجی‌گری ذهن آگاهی تأیید کرد.

بحث و نتیجه‌گیری: مدل مورد نظر از برازش خوبی برخوردار است و مدل نظری با داده‌های مشاهده شده در نمونه برازش دارد.

کلمات کلیدی: ایگو، تاب‌آوری، خودکارآمدی، ذهن‌آگاهی، مهارت‌های اجرایی

مجله علوم مراقبتی نظامی ■ سال هشتم ■ شماره ۲ ■ تابستان ۱۴۰۰ ■ شماره مسلسل ۲۸ ■ صفحات ۱۶۹-۱۸۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۲/۲۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۳/۱۲
تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۷/۲۴

مقدمه

اعتیاد به عنوان بیماری مغز تعریف شده است (۱). ویژگی مهم اختلالات مصرف مواد، تغییر اساسی در مدارهای مغزی است که امکان دارد بعد از مسمومیت زدایی ادامه یابد، مخصوصاً در افرادی که به اختلالات شدید مبتلا هستند. تأثیرات رفتاری این تغییرات مغزی ممکن است در برگشت‌های مکرر و اشتیاق شدید به دارو در مواقعی که افراد با محرک‌های مرتبط با دارو مواجه می‌شوند، آشکار شوند (۲). با توجه به تأثیر منفی قابل ملاحظه اختلال در مصرف مواد و بالا بودن عود بیماری، اختلال در مصرف مواد می‌تواند یک بیماری قابل درمان با بهبودی قابل دستیابی باشد با این حال، فقط در حدود ۱۰ درصد از افراد مبتلا به اختلال در مصرف مواد در حال بهبودی هستند (۳).

تحقیقات بالینی در مورد سوءمصرف مواد نشان داده است که خودکارآمدی ترک (Self-Efficacy for Quitting) نتیجه درمان و خطر عود را پیش‌بینی می‌کند (۴). به عنوان یک مکانیسم مهم علی، علت پیش‌بینی تغییر رفتار در مصرف مواد مخدر شناخته

۱ـ دکترای تخصصی روانشناسی، استاد، گروه روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران (*نویسنده مسئول).
آدرس الکترونیک: basharpoor_sajjad@uma.ac.ir
۲ـ دانشجوی دکترای تخصصی روانشناسی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

شده است (۵) و به عنوان یک مؤلفه مهم در درمان موفقیت‌آمیز اعتیاد می‌باشد (۶). در یک مطالعه موس (Moos) و همکاران گزارش دادند که خودکارآمدی ترک توانایی پیش‌بینی نتایج درمانی (به عنوان مثال، مصرف الکل) در پیگیری‌های ۸ و ۱۶ ساله را دارد (۷). آتامنه (Athamneh) و همکاران گزارش دادند که خودکارآمدی ترک پیامدهای درمان از جمله خطر عود در افراد وابسته به مواد را پیش‌بینی می‌کند (۸). بشرپور و همکاران در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که خودکارآمدی ترک به عنوان متغیر میانجی پیش‌بینی کننده ولع مصرف در افراد وابسته مواد می‌باشد (۹) و پیش‌بینی کننده پیامد درمان می‌باشد (۱۰). یکی از متغیرهای که می‌تواند در خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد نقش داشته باشد مهارت‌های اجرایی (Executive Function) می‌باشد. مهارت‌های اجرایی مجموعه‌ای از مهارت‌های عصبی شناختی است که از کنترل آگاهانه، کنترل نهایی فکر، عمل و احساسات پشتیبانی می‌کند (۱۱). شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که نوجوانان دارای سطح پایین مهارت‌های اجرایی حساسیت بیشتری نسبت به فضاهای فعالیت خطرناک دارند و در مقایسه با نوجوانانی که سطح بالای مهارت‌های اجرایی دارند، میزان مصرف مواد بیشتر دارند (۱۲). گوستاوسون (Gustavson) و همکاران در مطالعات خود گزارش دادند که مهارت‌های اجرایی ضعیف با استفاده از مواد و سوءمصرف مواد ارتباط دارد (۱۳). کواش (Quach) و همکاران در مطالعات خود نشان دادند خطر استفاده از مواد با کنترل بازداری ضعیف همراه می‌باشد (۱۴).

یکی دیگر از متغیرهای مرتبط با خودکارآمدی ترک تاب‌آوری ایگو (Ego Resilience) می‌باشد. تاب‌آوری ایگو یک ساختار روان‌شناختی است که افراد در شرایط تهدید آمیز بدون اینکه مشکلات رفتاری یا عاطفی ناشی از استرس نشان دهند برای سازگاری استفاده می‌کنند (۱۵). همچنین بسیاری از تحقیقات در مورد اینکه عامل روانی شخصی تاب‌آوری ایگو بر وابستگی و اعتیاد تلفن‌های هوشمند تأثیر می‌گذارد، انجام شده است (۱۶، ۱۷). یافته‌های اخیر نشان می‌دهد که تاب‌آوری ایگو تأثیر مثبتی در سازگاری با زندگی مدرسه، روابط خانوادگی، استرس و استفاده بیش از حد از اینترنت و تلفن‌های هوشمند دارد (۱۸).

علاوه بر این، یکی دیگر از متغیرهای مرتبط با خودکارآمدی ترک هویت اخلاقی (Moral Identity) می‌باشد. هویت اخلاقی یک خود طرحواره‌ای قابل انعطاف است که باید در یک شرایط معین فعال شود تا بر پردازش اطلاعات اجتماعی، تصمیم‌گیری و رفتار تأثیر بگذارد (۱۹). شواهد پژوهشی نشان می‌دهد که هویت اخلاقی می‌تواند عامل مهمی در کاهش مصرف مواد باشد (۲۰). نتایج مطالعات یورفا (Iorfa) و همکاران نشان داد که بین استفاده از تراما دول و هویت اخلاقی ارتباط معنی‌داری وجود دارد (۲۱). یانگ (Yang) و همکاران در مطالعات خود نشان دادند که هویت اخلاقی با رفتارهای انحرافی ارتباط منفی دارد (۲۲).

در نهایت یکی دیگر از متغیرهای که به عنوان متغیر میانجی در خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد نقش دارد ذهن آگاهی (Mindfulness) می‌باشد. ذهن آگاهی، به عنوان توجه بدون قضاوت و حضور در لحظه تعریف شده است، یک مکانیسم هدفمند با پتانسیل پیش‌بینی و بهبود نتایج درمانی برای افراد دارای اختلال مصرف مواد می‌باشد (۲۳). لی (Li) و همکاران در مطالعات خود نشان دادند که ذهن آگاهی یکی از عوامل مرتبط با اختلالات مصرف مواد می‌باشد (۲۴). ریگ (Riggs) و همکاران در مطالعات خود نشان دادند که بین ذهن آگاهی و مهارت‌های اجرایی (کنترل بازداری، حافظه کار و انعطاف‌پذیری شناختی) ارتباط معناداری وجود دارد (۲۵). لس (Los) و همکاران در تحقیقات خود اهمیت نقش ذهن آگاهی را در مهارت‌های اجرایی و عملکرد مغز نشان دادند (۲۶). یافته‌های باجاج (Bajaj) و همکاران در مطالعات خود ارتباط تاب‌آوری را با ذهن آگاهی گزارش دادند (۲۷). جی (Ge) و همکاران در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که ذهن آگاهی با تاب‌آوری ایگو ارتباط معناداری دارد (۲۸). ردی (Ruedy) و همکاران در مطالعات خود گزارش دادند افرادی که ذهن آگاهی بالایی دارند اخلاقی عمل می‌کنند و به احتمال زیاد به حفظ استانداردهای اخلاقی (هویت اخلاقی) اهمیت می‌دهند (۲۹). سوین (Sevinc) و همکاران در تحقیقات خود گزارش دادند که در ارتقاء خصوصیات فضیلتی و اجتماعی ذهن آگاهی نقش دارد (۳۰).

اگرچه علاقه زیاد پژوهشگران به نقش خودکارآمدی به عنوان پیش بینی کننده و یا میانجی‌گری پیامد درمان در تعدادی از حوزه‌ها وجود داشته است (۱۰)؛ اما تحقیقات کمی وجود دارد که نقش

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

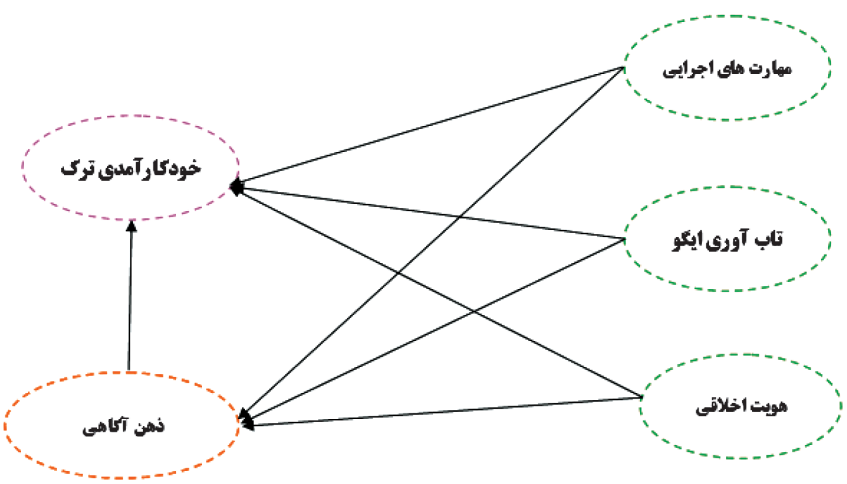
متغیرهای مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو، هویت اخلاقی و ذهن آگاهی را در خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد بررسی کرده باشد. تحقیق حاضر با در نظر گرفتن این نکته به دنبال این است که نقش مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی در پیش‌بینی خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد را با نقش میانجی‌گری ذهن آگاهی را به صورت معادلات ساختاری در قالب مدل مفهومی زیر (نمودار ۱) مورد بررسی قرار دهد.

مواد و روش‌ها

روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی (مدل یابی روابط ساختاری) بود. کلیه افراد وابسته به مواد که در نیمه دوم سال ۱۳۹۹ به مراکز ترک اعتیاد شهر اردبیل مراجعه کردند، جامعه آماری پژوهش حاضر را تشکیل دادند. در پژوهش حاضر نیز با در نظر گرفتن احتمال افت آزمودنی‌ها و با توجه به حداقل حجم نمونه لازم در مدل‌های ساختاری که ۲۰۰ نفر می‌باشد، جهت افزایش اعتبار بیرونی پژوهش، تعداد ۲۵۰ نفر از این افراد به شیوه نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای از بین جامعه آماری فوق انتخاب و در پژوهش شرکت کردند که بعد از حذف داده‌های مخدوش ۲۳۰ پرسش‌نامه وارد تحلیل آماری شد. روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش به این صورت بود که ابتدا لیست تمامی مراکز ترک اعتیاد شهر اردبیل (تعداد مراکز=۱۰) تهیه و سپس تعداد ۴ مرکز به تصادف انتخاب و پس از مراجعه به مراکز مربوطه تمامی پرونده‌های مراجعین آن مراکز در دسترس قرار گرفت، سپس از هر مرکز ۶۵ نفر از افرادی که در پرونده‌شان دارای تشخیص وابستگی به مواد بودند انتخاب و در مرحله بعد از آن‌ها درخواست شد به صورت انفرادی و در محل مرکز به پرسش‌نامه‌های خودکارآمدی ترک، ذهن آگاهی، مهارت‌های اجرایی، هویت اخلاقی و تاب‌آوری ایگو پاسخ دهند. تشخیص وابستگی به حداقل یک ماده روان‌گردان، دامنه سنی ۲۰-۵۲، داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن از معیارهای ورود و عدم همکاری برای شرکت در پژوهش نیز معیار خروج آزمودنی‌ها بود.

ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسشنامه‌های خودکارآمدی ترک اعتیاد، هشیاری توجه ذهن آگاهانه، مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی بود.

مقیاس خودکارآمدی ترک اعتیاد (Self-Efficacy for Quitting Addiction Scale): به منظور بررسی خودکارآمدی ترک مواد از مقیاس خودکارآمدی ترک اعتیاد استفاده شد. این مقیاس که جهت بررسی میزان خودکارآمدی در مددجویان وابسته به مواد مخدر توسط برامسون (Bramson) در سال ۱۹۹۹ طراحی و مورد استفاده قرار گرفته است، شامل ۱۶ گویه می‌باشد و مهارت‌هایی همچون حل مسئله، تصمیم‌گیری، ابراز وجود و ارتباط را مورد سنجش قرار می‌دهد (۳۱). طبق دستورالعمل برامسون در خصوص نحوه نمره‌دهی، پاسخ‌ها به صورت هفت گزینه‌ای قطعاً خیر (۱) احتمالاً بله (۷) با استفاده از مقیاس لیکرت (هر مقیاس یک نمره) در دامنه نمرات بین ۱ تا ۱۱۲ مشخص می‌گردد. حبیبی و همکاران اعتبار محتوایی و صوری این مقیاس را مناسب گزارش

نمودار ۱- الگوی مفهومی پژوهش

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

نمودند همچنین میزان پایایی این مقیاس را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ گزارش نمودند (۳۲). ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس در مطالعه حاضر ۰/۹۱ به دست آمد.

مقیاس هشیاری توجه ذهن آگاهانه (Conscious Mindfulness Consciousness Scale): دارای ۱۵ سؤال بوده که توسط براون (Brown) و همکاران در سال ۲۰۰۳ طراحی شده است (۳۳). میزان آگاهی نسبت به تجارب روزانه و رها بودن از اشتغالات ذهنی گذشته و آینده را می‌سنجد (مثلاً سؤال درباره خوردن، رانندگی کردن و کلاً زندگی بدون آگاهی یا با آگاهی) و پاسخ‌دهی در طیف لیکرت ۶ نقطه‌ای از ۶ (تقریباً همیشه) تا ۱ (تقریباً هرگز) می‌باشد. کمترین نمره در این مقیاس ۱۵ و بیشترین نمره ۹۰ می‌باشد و ویژگی‌های روان‌سنجی این مقیاس تأیید شده است (۳۳). روایی قابل قبولی دارد و با اکثر شاخص‌های مرتبط با بهزیستی و سلامت روانی همبستگی مثبت بالایی دارد. در هفت گروه نمونه که از این ابزار استفاده کرده‌اند آلفای کرونباخ در دامنه ۰/۸۲ تا ۰/۸۷ گزارش شده است (۳۳). در ایران از این ابزار استفاده شده است و آلفای کرونباخ ۰/۸۶ را برای آن گزارش کرده‌اند (۳۴). ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس در مطالعه حاضر ۰/۹۲ به دست آمد.

مقیاس مهارت‌های اجرایی (Executive function Scale): این مقیاس توسط گیور (Guare) و همکاران در سال ۲۰۱۰ ساخته شد و مشتمل بر ۳۶ آیتم است که ۱۱ بعد از کارکردهای اجرایی را می‌سنجد (بازداری پاسخ، حافظه کاری، کنترل هیجانی، شروع تکلیف، حفظ توجه، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی (مدیریت زمان)، انعطاف‌پذیری، فراشناخت، پشتکار معطوف به هدف و تحمل استرس). این آزمون میزان کارکردهای اجرایی را در مقیاس لیکرت ۷ نقطه‌ای (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) در دامنه نمرات ۲۵۲ تا ۱ اندازه می‌گیرند. ضرایب آلفای خرده آزمون‌های این مقیاس نیز بالای ۰/۸۵ گزارش شده است (۳۵). ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس در مطالعه حاضر ۰/۹۰ به دست آمد.

مقیاس تاب‌آوری ایگو (Ego Resilience Scale): این مقیاس توسط بلوک (Block) و همکاران در سال ۱۹۹۶ ساخته شد و شامل ۱۴ گویه در مقیاس ۴ نقطه‌ای لیکرت ۱ (اصلاً صدق نمی‌کند) تا ۴ (بسیار شدید) رتبه‌بندی شده است و کل نمرات از ۱۴ تا ۵۶ متغیراست. همسانی درونی آن توسط بلوک و همکاران ۰/۸۲ گزارش شده است (۳۶). ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس در مطالعه حاضر ۰/۸۱ به دست آمد.

مقیاس هویت اخلاقی (Moral Identity Scale): مقیاس هویت اخلاقی نیز به منظور بررسی هویت اخلاقی آزمودنی‌ها استفاده شده است. این مقیاس توسط آکوینو (Aquino) و همکاران در سال ۲۰۰۲ به روش تحلیل عوامل ساخته شده است این مقیاس با ۱۳ سؤال که در مقیاس لیکرت و در دامنه نمرات ۶۵ تا ۱ نمره‌گذاری می‌شود، نه ویژگی اخلاقی را بررسی می‌کند. این مقیاس، دو زیر مقیاس نمادسازی و درون سازی دارد. زیر مقیاس نمادسازی بیانگر صفاتی است که رفتار فرد را در ارتباط با دیگران منعکس می‌کند و زیر مقیاس درون سازی نشانگر صفاتی است که برای خود پنداره با اهمیت بوده و در هویت اخلاقی فرد نقش مرکزی دارد (۳۷). ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس در مطالعه حاضر ۰/۸۸ به دست آمد.

در نهایت، داده‌های جمع‌آوری شده در این پژوهش با استفاده از ابزارهای آمار توصیفی چون میانگین و انحراف معیار و از آزمون‌های ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۵ و Lisrel نسخه ۸/۸ تحلیل شد. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

این مطالعه با کد IR.ARUMS.REC.۱۴۰۰.۰۷۵ در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، تصویب شده است. در این مطالعه، نکات اخلاقی بیانیه هلسینکی از جمله توضیح اهداف به واحدهای پژوهش و کسب رضایت کتبی آگاهانه از آنان جهت شرکت در تحقیق، دادن حق انتخاب به واحدهای پژوهش برای ورود به پژوهش و خروج از آن در هر زمان، محرمانه ماندن اطلاعات، رعایت صداقت در انتخاب واحدهای مورد پژوهش و جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، ارائه نتایج پژوهش به واحدهای مورد پژوهش و مسئولین محیط پژوهش در صورت درخواست و قدردانی از کلیه واحدهای مورد پژوهش و کلیه مسئولین ذی‌ربط که همکاری داشته‌اند، رعایت شد. همچنین، پژوهشگران تضمین نمودند که به واحدهای مورد پژوهش هیچ‌گونه آسیب جسمی و روانی وارد نشود. رعایت اصول نشر و اخلاق در پژوهش و انتشار یافته‌های مطالعه طبق اصول کمیته بین‌المللی اخلاق نشر (COPE) از دیگر تعهدات اخلاقی پژوهشگران می‌باشد.

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

یافته‌ها

تعداد ۲۳۰ آزمودنی مرد با میانگین سنی (۳۴/۵۱) و انحراف معیار (۶/۸۹) در این پژوهش شرکت داشتند.

در جدول شماره ۱، شاخص‌های آماری مرتبط با ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های شرکت کننده (وضعیت اشتغال و وضعیت دوره تحصیلی) همراه با فراوانی و درصد فراوانی آن‌ها آورده شده است.

جدول شماره ۲، میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌ها را در متغیرهای مورد پژوهش نشان می‌دهد.

در جدول شماره ۳، ضرایب همبستگی آزمودنی‌ها را در متغیرهای مورد پژوهش نشان می‌دهد. همان گونه که مشاهده می‌شود خودکارآمدی ترک با مهارت‌های اجرایی و مؤلفه‌های بازداری پاسخ، شروع تکلیف، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و پشتکار معطوف به هدف، تاب‌آوری ایگو، هویت اخلاقی و مؤلفه‌های آن و ذهن آگاهی ارتباط مثبت دارد. همچنین ذهن آگاهی با مهارت‌های اجرایی و مؤلفه‌های بازداری پاسخ، شروع تکلیف، برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، انعطاف‌پذیری، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی و مؤلفه‌های آن ارتباط مثبت و معنادار دارد (P<۰/۰۱).

قبل از تحلیل داده‌ها و برای اطمینان از این‌که داده‌های این پژوهش مفروضه‌های زیربنایی مدل‌یابی معادلات ساختاری را برآورد می‌کنند، چند مفروضه اصلی معادلات ساختاری شامل داده‌های گمشده، نرمال بودن داده‌ها و هم‌خطی چندگانه مورد بررسی قرار گرفتند. در پژوهش حاضر، جهت نرمال بودن متغیرها از

جدول ۱- توزیع نمونه آماری پژوهش بر حسب اطلاعات جمعیت شناختی

	متغیر	فراوانی	درصد
وضعیت اشتغال	شغل دولتی	۲۰	۸/۶۹
	شغل آزاد	۱۱۴	۴۹/۵۶
	بازنشسته	۱۱	۴/۷۸
	بیکار	۸۵	۳۶/۹۵
وضعیت دوره تحصیلی	ابتدایی	۲۴	۱۰/۴۳
	راهنمایی	۴۰	۱۷/۳۹
	دبیرستان	۱۲۰	۵۲/۱۷
	کارشناسی	۴۴	۱۹/۱۳
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۲	۰/۸۶

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش

	متغیرها	میانگین	انحراف معیار
خودکارآمدی ترک	خودکارآمدی ترک	۳۵/۵۷	۱۳/۰۲
	مهارت‌هایی حل مسئله	۸/۴۴	۴/۰۱
	مهارت‌هایی تصمیم‌گیری	۹/۰۴	۳/۵۶
	مهارت‌های ارتباط	۸/۸۹	۳/۴۸
	مهارت‌های ابزار وجود	۹/۱۹	۳/۷۷
ذهن آگاهی	ذهن آگاهی	۳۲/۳۰	۱۰/۹۳
مهارت‌های اجرایی	مهارت‌های اجرایی	۱۲۴/۹۸	۱۹/۱۷
	بازداری پاسخ	۱۹/۲۶	۴/۸۰
	حافظه کاری	۱۱/۶۶	۳/۶۰
	کنترل هیجانی	۱۱/۷۳	۳/۵۰
	شروع تکلیف	۱۰/۴۶	۳/۲۶
	حفظ توجه	۱۱/۰۴	۳/۳۶
	برنامه‌ریزی	۹/۳۳	۳/۱۶
	سازمان‌دهی	۹/۶۷	۳/۸۵
	انعطاف‌پذیری	۱۱/۰۳	۳/۴۳
	فراشناخت	۱۰/۱۱	۳/۶۳
	پشتکار معطوف به هدف	۱۰/۴۳	۳/۷۷
	تحمل استرس	۱۰/۱۸	۳/۳۷
تاب‌آوری ایگو	تاب‌آوری ایگو	۲۷/۱۲	۹/۱۴
هویت اخلاقی	هویت اخلاقی	۳۳/۰۰	۸/۳۱
	بعد نمادین	۱۷/۶۲	۵/۰۰
	بعد درونی	۱۵/۳۸	۴/۳۷

آزمون آماری کولموگروف-اسمیرنف (Kolmogorov-Smirnov) استفاده گردید که نتایج آن نشان داد که داده‌ها دارای توزیع نرمال بودند (P>۰/۰۵) و هم‌خطی چندگانه بین متغیرها با استفاده از آماره تحمل و عامل تورم واریانس مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که ارزش‌های تحمل به دست آمده برای متغیرها بالای ۰/۱۰ هستند و نشان‌دهنده عدم وجود هم‌خطی چندگانه بین متغیرها است و همچنین مقدار عامل تورم واریانس به دست آمده برای متغیرها کوچک‌تر از ۱۰ بودند که نشان‌دهنده عدم هم‌خطی چندگانه بین متغیرها است.

همان‌گونه که در جدول شماره ۴ نتایج آزمون فرضیات آورده شده است، فرضیات پژوهش حاضر مطابق نمودار ۲ و ۳ با روش الگوهای ارتباطی ساختاری بررسی گردید و ارتباط بین متغیرها معنی‌دار

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

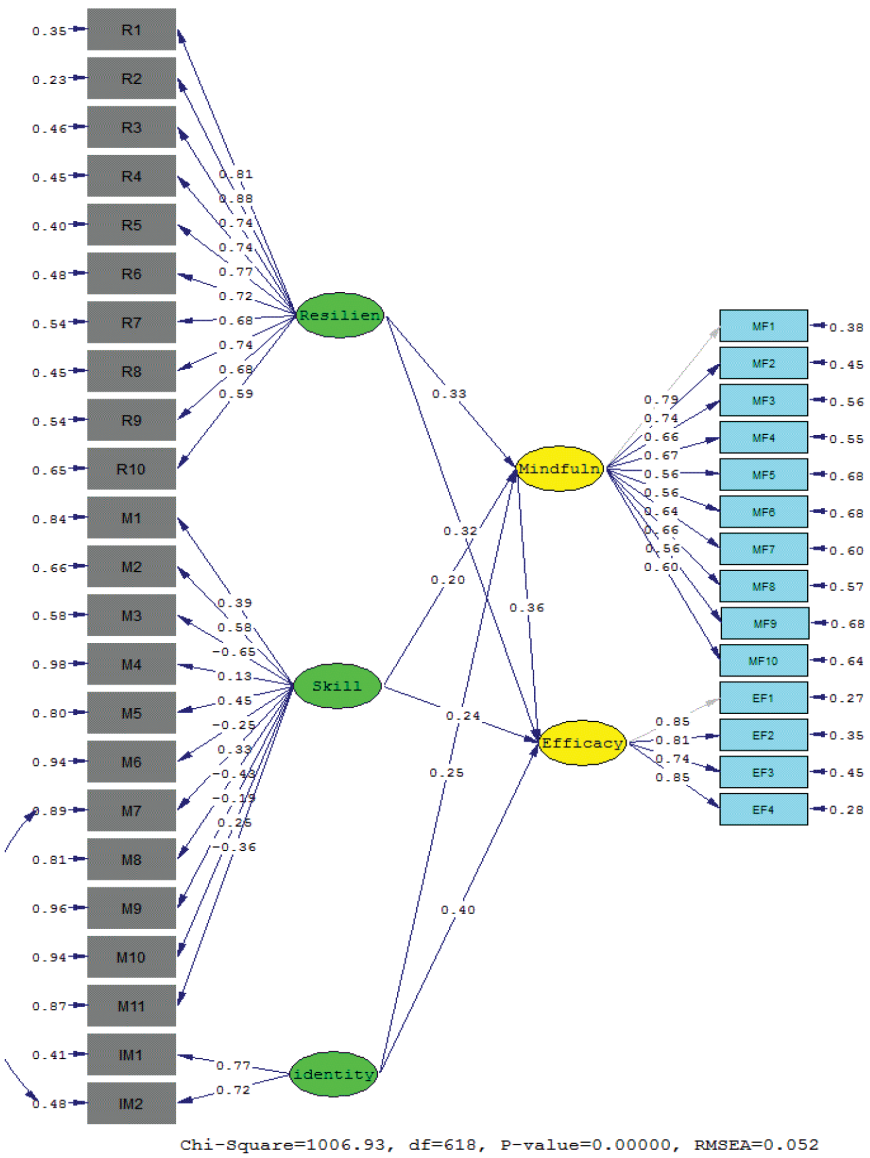
[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169] [Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

جدول ۳-ضریب همبستگی متغیرهای مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو، هویت اخلاقی و ذهن آگاهی با خودکارآمدی ترک

متغیر	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)	(۷)	(۸)	(۹)	(۱۰)	(۱۱)	(۱۲)	(۱۳)	(۱۴)	(۱۵)	(۱۶)	(۱۷)
مهارت اجرایی	۱																
بازداری پاسخ	۰/۵۹**	۱															
حافظه کاری	۰/۴۷**	۰/۱۷**	۱														
کنترل هیجانی	۰/۳۵**	۰/۲۱**	۰/۱۸**	۱													
شروع تکلیف	۰/۵۱*	۰/۲۳**	۰/۱۷**	۰/۰۷	۱												
حفظ توجه	۰/۳۹**	۰/۰۲	۰/۱۴*	۰/۰۲	۰/۰۴	۱											
برنامه‌ریزی	۰/۴۲**	۰/۲۲**	۰/۱۳*	۰/۱۹**	۰/۱۳*	۰/۱۷**	۱										
سازمان‌دهی	۰/۵۹**	۰/۳۱**	۰/۱۰	-۰/۰۷	۰/۳۵**	۰/۲۰**	۰/۱۸**	۱									
انعطاف‌پذیری	۰/۳۱**	۰/۱۴*	۰/۱۷**	۰/۰۸	۰/۰۸	۰/۰۶	۰/۰۵	۰/۰۵	۱								
فراشناخت	۰/۵۴**	۰/۱۹**	۰/۱۰	۰/۱۳*	۰/۲۳**	۰/۱۴*	۰/۱۶*	۰/۳۵**	۰/۰۷	۱							
پشتکار هدف	۰/۵۴**	۰/۱۸**	۰/۱۹**	۰/۰۳	۰/۲۱**	۰/۲۲**	۰/۰۸	۰/۳۲**	۰/۰۸	۰/۱۸**	۱						
تحمل استرس	۰/۵۲**	۰/۱۵*	۰/۰۸	۰/۰۴	۰/۲۸**	۰/۲۲**	۰/۰۷	۰/۲۴**	۰/۰۸	۰/۳۱**	۰/۳۱**	۱					
تاب‌آوری ایگو	۰/۱۸**	۰/۲۰**	۰/۰۸	۰/۰۹	۰/۰۶	۰/۱۱	۰/۱۲	۰/۳۰**	-۰/۱۳*	۰/۱۹**	۰/۱۲*	۰/۱۱	۱				
هویت اخلاقی	۰/۲۶**	۰/۱۹**	۰/۱۱	۰/۰۲	۰/۱۹**	۰/۱۰	۰/۲۲**	۰/۲۱**	۰/۰۵	۰/۱۰	۰/۱۹**	۰/۱۲	۰/۳۶**	۱			
بعد نمادین	۰/۲۰**	۰/۱۶*	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۱۹**	۰/۱۰	۰/۲۱**	۰/۱۵*	۰/۰۶	۰/۰۴	۰/۱۷**	۰/۰۷	۰/۳۳**	۰/۹۰**	۱		
بعد درونی	۰/۲۶**	۰/۱۸**	۰/۰۹	۰/۱۶	۰/۱۵*	۰/۱۲	۰/۱۸**	۰/۲۴**	۰/۳۱	۰/۲۰**	۰/۱۸**	۰/۱۴*	۰/۳۰**	۰/۸۷**	۰/۵۷**	۱	
ذهن آگاهی	۰/۱۵*	۰/۱۴*	۰/۰۲	۰/۰۱	۰/۱۴*	۰/۱۹	۰/۲۴**	۰/۲۸**	۰/۱۹**	۰/۰۵	۰/۱۱	۰/۰۲	۰/۴۶**	۰/۶۵**	۰/۶۴**	۰/۵۰**	۱
خودکارآمدی ترک	۰/۲۵**	۰/۲۳**	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۲۶**	۰/۰۳	۰/۲۸**	۰/۳۷**	۰/۱۰	۰/۰۷	۰/۱۶**	۰/۰۶	۰/۵۳**	۰/۵۲**	۰/۵۷**	۰/۳۳**	۰/۷۴**

جدول ۴- نتایج آزمون فرضیات

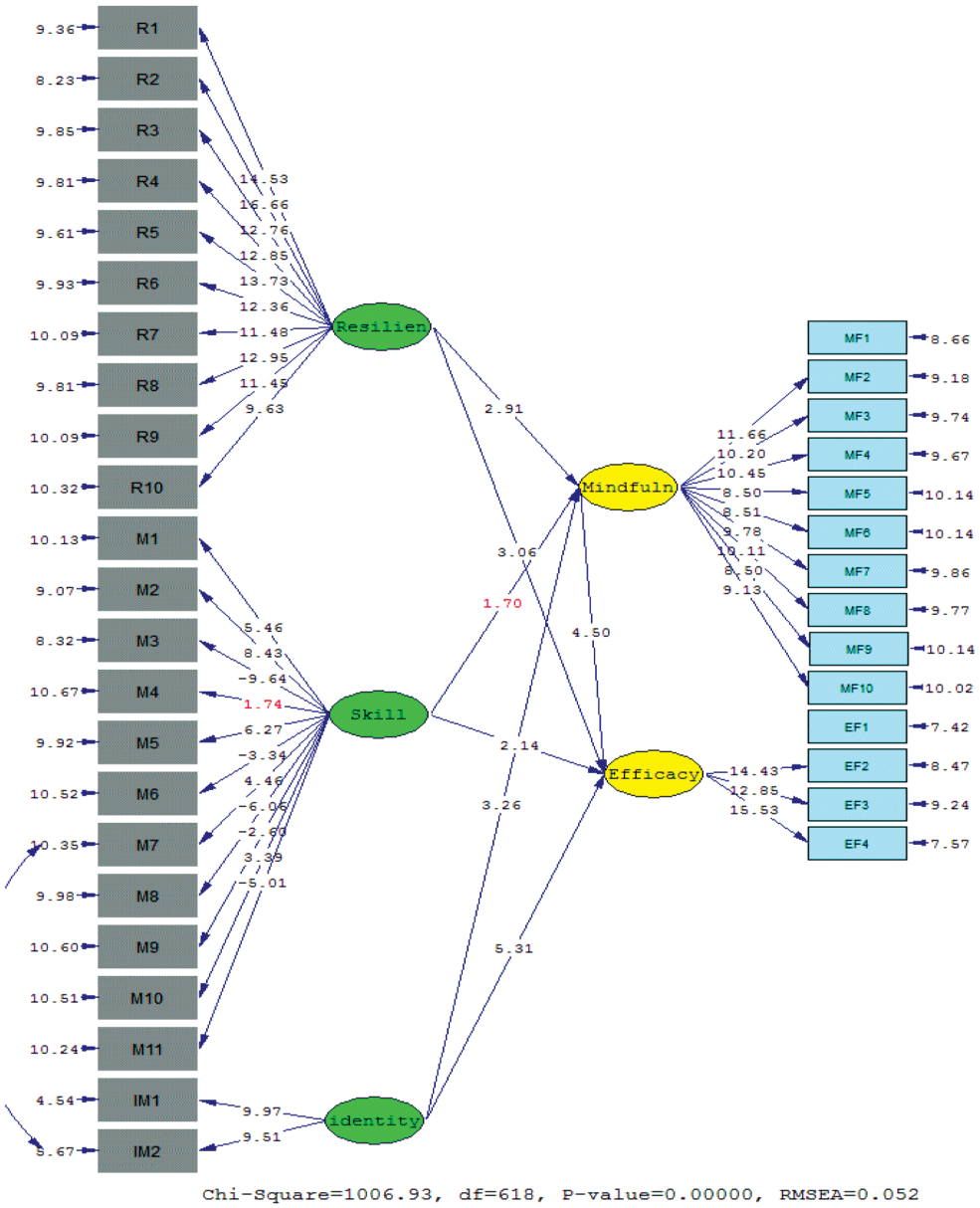
متغیرها	ضریب مسیر	T-Value	نتیجه
مهارت‌های اجرایی * خودکارآمدی ترک	۰/۲۴	۲/۱۴	تأیید شده
تاب‌آوری ایگو* خودکارآمدی ترک	۰/۳۲	۳/۰۶	تأیید شده
هویت اخلاقی* خودکارآمدی ترک	۰/۴۰	۵/۳۱	تأیید شده
مهارت‌های اجرایی * ذهن آگاهی	۰/۲۰	۱/۷۰	تأیید نشده
تاب‌آوری ایگو* ذهن آگاهی	۰/۳۳	۲/۹۱	تأیید شده
هویت اخلاقی* ذهن آگاهی	۰/۲۵	۳/۲۶	تأیید شده
ذهن آگاهی* خودکارآمدی ترک	۰/۳۶	۴/۵۰	تأیید شده
مهارت‌های اجرایی * خودکارآمدی ترک * میانجیگری ذهن آگاهی	۰/۰۹	۱/۵۹	تأیید نشده
تاب‌آوری ایگو* خودکارآمدی ترک * میانجیگری ذهن آگاهی	۰/۱۱	۲/۴۴	تأیید شده
هویت اخلاقی *خودکارآمدی ترک * میانجیگری ذهن آگاهی	۰/۱۴	۳/۴۳	تأیید شده

نمودار ۲- بارهای استاندارد شده مدل نقش مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی در پیش‌بینی خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد را با نقش میانجی‌گری ذهن آگاهی

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

نمودار ۳- نتایج تحلیل محاسبه مقدار T مدل نقش مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی در پیش‌بینی خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد را با نقش میانجی‌گری ذهن آگاهی

بوده (به غیر از ارتباط بین مهارت‌های اجرایی و خودکارآمدی ترک با میانجیگری ذهن آگاهی) و روابط ساختاری متغیرها از میزان معنی‌داری سطح خطای ۱/۹۶، پنج درصد بالاتر است.

جدول شماره ۵ شاخص‌های برازش مدل را نشان می‌دهد. جهت تعیین کفایت برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها شاخص‌های مذکور مقادیر هر یک از این شاخص‌ها بین ۰ و ۱ قرار دارد و مقادیر نزدیک و یا بیشتر از ۰/۹۰ نشانه مطلوب بودن مدل می‌باشد. شاخص برازش مقایسه‌ای (Comparative Fit Index;

جدول ۵- شاخص‌های برازش کلی مدل اصلاح شده

شاخص	CMIN/DF	CFI	GFI	IFI	PNFI	RMSEA
مقدار محاسبه شده	۱/۶۸	۰/۹۷	۰/۹۰	۰/۹۷	۰/۸۰	۰/۰۵۲
سطح قابل قبول	۱-۳	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۹۰	>۰/۵۰	<۰/۰۸

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]
[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

CFI) برای این مدل ۰/۹۷، شاخص برازش فزاینده (Incremental Fit Index; IFI) ۰/۹۷، شاخص نیکویی برازش (Goodness of Fit Index; GFI) ۰/۹۰ بوده که در بازه قابل قبول قرار می‌گیرد و شاخص برازش هنجار شده مقتصد (Parsimony Normed Fit Index; PNFI) که مقدار ۰/۸۰ و دامنه قابل قبول آن بزرگ‌تر از ۰/۵۰ می‌باشد. شاخص‌های کای اسکوئر بهنجار شده (Normed Chi-Square Index; CMIN/DF) و شاخص برازش مقایسه‌ای (Comparative Fit Index; CFI) در دامنه مورد قبول قرار دارد و مدل تدوین شده را مورد حمایت قرار می‌دهند. از آنجا که ریشه دوم میانگین مربعات خطای برآورد (Root Mean Squared Error of Approximation; RMSEA) برای مدل حاضر ۰/۰۵۲ به دست آمده است، از طرفی بازه قابل قبول برای آن کمتر از ۰/۰۸ می‌باشد، پس می‌توان گفت مدل مورد نظر از برازش خوبی برخوردار است و مدل نظری با داده‌های مشاهده شده در نمونه برازش دارد.

نمودار شماره ۲، بارهای استاندارد شده مدل پژوهش را نشان می‌دهد. در این مطالعه تمام روابط مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو، هویت اخلاقی و ذهن آگاهی با خودکارآمدی ترک معنی‌دار می‌باشد ($P<۰/۰۵$).

با توجه به نمودار شماره ۳ و معناداری آماره تی مربوط به هر یک از متغیرهای پژوهش در سطح خطای ۵ درصد فرضیه‌های پژوهش مبنی بر اثر مستقیم مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی بر خودکارآمدی ترک (به غیر از ارتباط مستقیم مهارت‌های اجرایی بر ذهن آگاهی و ارتباط غیرمستقیم مهارت‌های اجرایی با میانجی‌گری ذهن آگاهی بر خودکارآمدی ترک) تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی الگوی روابط ساختاری مهارت‌های اجرایی، تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی در پیش‌بینی خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد: نقش میانجی‌گری ذهن آگاهی انجام شد. نتایج معادلات ساختاری مطالعه حاضر نشان داد که مهارت‌های اجرایی با خودکارآمدی ترک ارتباط مستقیم دارد. این نتایج با یافته‌های گوستاوسون و همکاران (۱۳) که در مطالعات خود گزارش دادند مهارت‌های اجرایی ضعیف با استفاده از مواد و سوءمصرف مواد ارتباط دارد و کواش و همکاران (۱۴) مبنی بر اینکه خطر استفاده از مواد با کنترل بازداری ضعیف همراه می‌باشد، همخوان است. علاوه بر این میسون (Mason) و همکاران (۱۲) نشان دادند که نوجوانان دارای سطح پایین مهارت‌های اجرایی حساسیت بیشتری نسبت به فضاهای فعالیت خطرناک دارند و در مقایسه با نوجوانانی که سطح بالای مهارت‌های اجرایی دارند، میزان مصرف مواد بیشتر دارند. در تبیین این فرض می‌توان گفت مهارت‌های اجرایی فرایندهای شناختی درجه بالاتر هستند که در رفتارهای روزمره مانند تصمیم‌گیری، انعطاف‌پذیری ذهنی و برنامه‌ریزی استفاده می‌شوند. اصطلاح «عملکردهای اجرایی» برای توصیف مجموعه‌ای از فرآیندهای شناختی به هم پیوسته استفاده می‌شود که ما را قادر می‌سازد تا وظایف را به انجام برسانیم و اهداف را از طریق کنترل شناخت و رفتار به روشی هدفمند دنبال کنیم. هنگام کار هماهنگ، این عملکردهای اصلی اجرایی به فرد امکان می‌دهد تا فرآیندهای شناختی پیچیده‌تری را که برای حل مشکلات روزمره مانند برنامه‌ریزی و ارزیابی لازم است، درگیر کند (۳۸). در مقابل ضعف در مهارت‌های اجرایی سبب می‌شود فرد وابسته به مواد در هنگام رو به رو شدن با موقعیت‌های مبهم قادر به ارزیابی مشکل خود نباشد و در نتیجه باور به توانایی خود در جهت ترک اعتیاد نداشته باشد.

نتایج معادلات ساختاری پژوهش حاضر نشان داد که تاب‌آوری ایگو با خودکارآمدی ترک ارتباط مستقیم دارد. این نتایج به صورت غیرمستقیم با مطالعات چو (Cho) و همکاران (۱۶) و کیم (Um) و همکاران (۱۷) مبنی بر اینکه تاب‌آوری ایگو بر وابستگی و اعتیاد تلفن‌های هوشمند تأثیر می‌گذارد همخوان می‌باشد.

در تبیین این فرض می‌توان اظهار داشت که تاب‌آوری ایگو به معنای چگونگی سازگاری با عواملی است که ما را تحت فشار قرار می‌دهد و توانایی ما در برابر تکانه‌ها هنگام رو به رو شدن با موقعیت چالش‌انگیز است. در نتیجه می‌توان تاب‌آوری ایگو را به عنوان عاملی مهمی در خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد به حساب آورد که باعث ترغیب آن‌ها به ترک اعتیاد می‌شود.

نتایج معادلات ساختاری پژوهش حاضر نشان داد که هویت اخلاقی با خودکارآمدی ترک ارتباط مستقیم دارد. این نتایج با یافته‌های استانگر (Stanger) و همکاران (۲۰)، یورفا و همکاران (۲۱) و یانگ و همکاران (۲۲) مبنی بر اینکه هویت اخلاقی می‌تواند عامل

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

مهمی در کاهش مصرف مواد باشد و با رفتارهای انحرافی ارتباط منفی دارد، همخوان می‌باشد. نتایج این فرض بر اساس مدل اجتماعی-شناختی آکوینو و همکاران قابل تبیین می‌باشد (۳۷). بر اساس این دیدگاه، افراد به طور روزمره مرزهای روانشناسی را تعیین می‌کنند و افراد با دامنه هویت اخلاقی بالا احتمالاً دایره توجه اخلاقی خود را گسترش می‌دهند رنجی را که اعتیاد و رفتارهای پرخاشگری‌شان به خود و دیگران آسیب وارد می‌کند درک می‌کنند (۳۹). یک هویت اخلاقی قوی، قابلیت دسترسی به ساختارهای دانش و طرحواره‌هایی را که خودتنظیمی را هدایت می‌کنند و اقدامات اخلاقی را تقویت می‌کنند، افزایش می‌دهد؛ بنابراین افراد با هویت اخلاقی بالا درک بالای از مشکل خود دارند و همچنین ارادهٔ شخصی لازم برای تغییر رفتارهای اعتیادی خود را داشته و خودکارآمدی ترک بالاتر از خود نشان می‌دهند.

نتایج معادلات ساختاری نشان داد که ذهن آگاهی با خودکارآمدی ترک ارتباط مستقیم دارد. این نتایج با یافته‌های ووژانوویچ (Vujanovic) و همکاران (۲۳)، لی و همکاران (۲۴) و زگریسکا (Zgierska) و همکاران (۴۰) مبنی بر اینکه ذهن آگاهی یکی از عوامل مرتبط با اختلالات مصرف مواد می‌باشد، همسو است. به علاوه، با توجه به اینکه افراد با سطح ذهن آگاهی بالاتر هنگام کنار آمدن با استرس از استراتژی‌های مقابله‌ای سازگارانه‌تری نسبت به ناسازگار استفاده می‌کنند (۴۱)، این مهارت به چنین افرادی کمک می‌کند با تمرکز بر تجربیات لحظه‌ای، روابط خود را با افکار منفی اصلاح کنند و در نتیجه، ممکن است توانایی کنار آمدن فرد در برابر حوادث استرس‌زا را افزایش دهد (۴۲)؛ یعنی ذهن آگاهی به افراد وابسته به مواد کمک می‌کند که به توانایی خود در ترک اعتیاد باور داشته باشند. با افزایش ذهن آگاهی، افراد می‌فهمند که در حال انتقاد صحیح از خود هستند و به سمت موقعیت‌های منفی که درگذشته با آن رو به رو بوده‌اند و ممکن است در آینده رو به رو شوند، هدایت می‌شوند. هدف از ذهن آگاهی کاهش بی‌اعتمادی و افکار قضاوتی افراد و جلوگیری از تأثیرات گذشته و آینده در وضعیت فعلی است. در نتیجه خودکارآمدی افرادی که می‌توانند به اهداف ذهن آگاهی دست پیدا کنند افزایش می‌یابد (۴۳).

نتایج معادلات ساختاری مطالعه حاضر نشان داد که تاب‌آوری ایگو با میانجی‌گری ذهن آگاهی ارتباط غیرمستقیم با خودکارآمدی ترک دارد. این نتایج با یافته‌های جی و همکاران (۲۸) که در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند ذهن آگاهی با تاب‌آوری ایگو ارتباط معناداری دارد، همخوان می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت از آنجا که ذهن آگاهی به توانایی فرد در تصمیم‌گیری، سازماندهی وظایف و برنامه‌ریزی و سازگاری متکی است، این ویژگی‌ها بر تاب‌آوری و تحمل فرد تأثیر گذاشته و تاب‌آوری نیز به نوبه خود در خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد تأثیر می‌گذارد.

نتایج معادلات ساختاری مطالعه حاضر نشان داد که هویت اخلاقی با میانجی‌گری ذهن آگاهی ارتباط غیرمستقیم با خودکارآمدی ترک دارد. این نتایج با یافته‌های ردی و همکاران (۲۹) در مطالعات خود گزارش دادند افرادی که ذهن آگاهی بالایی دارند اخلاقی عمل می‌کنند و به احتمال زیاد به حفظ استانداردهای اخلاقی (هویت اخلاقی) اهمیت می‌دهند و سوین و همکاران (۳۰) که در تحقیقات خود گزارش دادند در ارتقاء خصوصیات فضیلتی و اجتماعی ذهن آگاهی نقش دارد، همسو می‌باشد. افزایش ذهن آگاهی در فرد باعث می‌شود هویت اخلاقی قوی داشته باشد و توانایی قبول مشکل اعتیاد خود را داشته باشند و برای ترک اقدام کنند.

دو محدودیت عمده مطالعه حاضر عبارت بودند از: استفاده صرف از پرسشنامه برای ارزیابی متغیرها و مقطعی بودن پژوهش حاضر که مانع از نتیجه‌گیری علی و شناسایی دقیق ماهیت روابط ساختاری می‌شود که پیشنهاد می‌گردد در مطالعات آتی از روش‌های اندازه‌گیری متفاوت همانند مصاحبه و مشاهده بالینی و انجام تحقیقات طولی به منظور دستیابی به ارتباط روشن‌بین متغیرها استفاده شود. از لحاظ کاربردی با توجه به نقش مهارت‌های اجرایی و تاب‌آوری ایگو و هویت اخلاقی در پیش‌بینی خودکارآمدی ترک افراد وابسته به مواد با نقش میانجی ذهن آگاهی، تشکیل تیم‌های سلامت روان چند رشته‌ای در مراکز ترک اعتیاد سطح شهر اردبیل برای آموزش راهبردهای درمان مؤثر و ترک اعتیاد و افزایش ذهن آگاهی پیشنهاد می‌شود.

تشکر و قدردانی

این پژوهش با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه محقق

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

اردبیلی با شماره ۱۸۱۰ در تاریخ ۱۳۹۹/۰۵/۰۶ انجام گرفت. بدین وسیله از مدیریت، پرسنل و کلیه درمان جویان مراکز ترک اعتیاد شهر اردبیل به خاطر همکاری ارزنده‌شان در اجرای این پژوهش، نهایت قدردانی را داریم.

تضاد منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ گونه تضاد منافعی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References

1- Volkow ND. America's addiction to opioids: Heroin and prescription drug abuse. Senate Caucus on International Narcotics Control. 2014; 14(1): 1-16. https://archives.drugabuse.gov/testimonies/2014/americas-addiction-to-opioids-heroin-prescription-drug-abuse.

2- Basharpoor S. The effectiveness of cognitive-behavioral coping skills training and mindfulness-based relapse prevention program in the improvement of treatment motivation in drug dependent individuals. Etiadpajohi. 2016; 10(38): 55-70. http://etiadpajohi.ir/article-1-1041-fa.html. (Persian)

3- Foxcroft DR, Coombes L, Wood S, Allen D, Almeida Santimano NM, Moreira MT. Motivational interviewing for the prevention of alcohol misuse in young adults. Cochrane Database Syst Rev. 2016; 7: CD007025. http://dx.doi.org/10.1002/14651858.CD007025.pub4 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27426026

4- Chavarria J, Stevens EB, Jason LA, Ferrari JR. The effects of self-regulation and self-efficacy on substance use abstinence. Alcohol Treat Q. 2012; 30(4): 422-32. http://dx.doi.org/10.1080/07347324.2012.718960 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24587588

5- Maisto SA, Connors GJ, Zywiak WH. Alcohol treatment, changes in coping skills, self-efficacy, and levels of alcohol use and related problems 1 year following treatment initiation. Psychol Addict Behav. 2000; 14(3): 257-66. http://dx.doi.org/10.1037//0893-164x.14.3.257 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10998951

6- Hyde J, Hankins M, Deale A, Marteau TM. Interventions to increase self-efficacy in the context of addiction behaviours: a systematic literature review. J Health Psychol. 2008; 13(5): 607-23. http://dx.doi.org/10.1177/1359105308090933 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/18519435

7- Moos RH, Moos BS. Protective resources and long-term recovery from alcohol use disorders. Drug Alcohol Depend. 2007; 86(1): 46-54. http://dx.doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2006.04.015 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16769181

8- Athamneh LN, DeHart WB, Pope D, Mellis AM, Snider SE, Kaplan BA, et al. The phenotype of recovery III: Delay discounting predicts abstinence self-efficacy among individuals in recovery from substance use disorders. Psychol Addict Behav. 2019; 33(3): 310-7. http://dx.doi.org/10.1037/adb0000460 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30896193

9- Basharpoor S, Ahmadi S. Modelling structural relations of craving based on sensitivity to reinforcement, distress tolerance and self-Compassion with the mediating role of self-efficacy for quitting. etiadpajohi. 2020; 13 (54): 245-264. http://etiadpajohi.ir/article-1-2105-en.html.

10- Kadden RM, Litt MD. The role of self-efficacy in the treatment of substance use disorders. Addict Behav. 2011; 36(12): 1120-6. http://dx.doi.org/10.1016/j.addbeh.2011.07.032 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21849232

11- Zelazo PD. Executive function and psychopathology: A neurodevelopmental perspective. Annu rev clin psychol. 2020; 16: 431-54. http://dx.doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-072319-024242 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32075434

12- Mason M, Mennis J, Moore M, Brown A. The role of sex, executive functioning, and perceptions of safety on urban adolescent substance use. Addiction Research & Theory. 2019; 28(2): 144-51. http://dx.doi.org/10.1080/16066359.2019.1601708

13- Gustavson DE, Stallings MC, Corley RP, Miyake A, Hewitt JK, Friedman NP. Executive functions and substance use: Relations in late adolescence and early adulthood. J Abnorm Psychol. 2017;126(2):257-70. http://dx.doi.org/10.1037/abn0000250 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28045282

14- Quach A, Tervo-Clemmens B, Foran W, Calabro FJ, Chung T, Clark DB, et al. Adolescent development of inhibitory control and substance use vulnerability: A longitudinal neuroimaging study. Dev Cogn Neurosci. 2020; 42: 100-771. https://dx.doi.org/10.1016%2Fj.dcn.2020.100771.

15- Block JH, Block J. The role of ego-control and ego-resiliency in the organization of behavior. InDevelopment of cognition, affect, and social relations: Minnesota symposia on child psychology; 1980. https://www.scienceopen.com/document?vid=0a410035-d7e6-4d0c-abd6-215f15fe58ee.

16- Cho E-S, Hwang I-O. The mediating effects of ego-resilience on the relationship between elementary school student's smartphone dependence and attention. The Journal of the Korea Contents Association. 2018; 18(6): 131-43. https://doi.org/10.5392/JKCA.2018.18.06.131.

17- Um YJ, Choi YJ, Yoo SY. Relationships Between Smartphone Dependency and Aggression Among Middle School Students: Mediating and Moderating Effects of Ego-Resilience, Parenting Behaviour, and Peer Attachment. Int J Environ Res Public Health. 2019; 16(19): 3534. http://dx.doi.org/10.3390/ijerph16193534 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31546584

18- Cha KS, Lee HS. The effects of ego-resilience, social support,

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

and depression on suicidal ideation among the elderly in South Korea. J Women Aging. 2018; 30(5): 444-59. http://dx.doi.org/10.1080/08952841.2017.1313023 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28453401

19- Krettenauer T. Moral identity as a goal of moral action: A Self-Determination Theory perspective. Journal of Moral Education. 2020; 49(3): 330-45. http://dx.doi.org/10.1080/03057240.2019.1698414

20- Stanger N, Backhouse SH. A multistudy cross-sectional and experimental examination into the interactive effects of moral identity and moral disengagement on doping. J Sport Exerc Psychol. 2020; 42(3): 1-16. http://dx.doi.org/10.1123/jsep.2019-0097 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32434146

21- Iorfa SK, Ifeagwazi CM, Effiong JE, Essien NF. Tramadol abuse and value for life among young persons: Moderating effects of moral identity. African Journal of Drug and Alcohol Studies. 2019; 18(2): 109-20. https://www.ajol.info/index.php/ajdas/article/view/197659.

22- Yang X, Wang Z, Chen H, Liu D. Cyberbullying perpetration among chinese adolescents: The role of interparental conflict, moral disengagement, and moral identity. Children and youth services review. 2018; 86(2): 256-63. https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.childyouth.2018.02.003.

23- Vujanovic AA, Smith LJ, Green C, Lane SD, Schmitz JM. Mindfulness as a predictor of cognitive-behavioral therapy outcomes in inner-city adults with posttraumatic stress and substance dependence. Addict Behav. 2020; 104: 106283. http://dx.doi.org/10.1016/j.addbeh.2019.106283 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/31927220

24- Li W, Howard MO, Garland EL, McGovern P, Lazar M. Mindfulness treatment for substance misuse: A systematic review and meta-analysis. J Subst Abuse Treat. 2017; 75: 62-96. http://dx.doi.org/10.1016/j.jsat.2017.01.008 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28153483

25- Riggs NR, Black DS, Ritt-Olson A. Associations between dispositional mindfulness and executive function in early adolescence. Journal of Child and Family Studies. 2015; 24(9): 2745-51. https://psycnet.apa.org/doi/10.1007/s10826-014-0077-3.

26- Los K, Chmielewski J, Luczynski W. Relationship between executive functions, mindfulness, stress, and performance in pediatric emergency simulations. Int J Environ Res Public Health. 2020; 17(6): 2040. http://dx.doi.org/10.3390/ijerph17062040 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32204436

27- Bajaj B, Pande N. Mediating role of resilience in the impact of mindfulness on life satisfaction and affect as indices of subjective well-being. Personality and individual differences. 2016; 93: 63-7. http://dx.doi.org/10.1016/j.paid.2015.09.005

28- Ge J, Yang J, Song J, Jiang G, Zheng Y. Dispositional mindfulness and past-negative time perspective: The differential mediation effects of resilience and inner peace in meditators and non-meditators. Psychol Res Behav Manag. 2020; 13: 397-405. http://dx.doi.org/10.2147/PRBM.S229705 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/32440239

29- Ruedy NE, Schweitzer ME. In the moment: The effect of mindfulness on ethical decision making. Journal of Business Ethics. 2010; 95(1): 73-87.

30- Sevinc G, Lazar SW. How does mindfulness training improve moral cognition: A theoretical and experimental framework for the study of embodied ethics. Curr Opin Psychol. 2019; 28: 268-72. http://dx.doi.org/10.1016/j.copsyc.2019.02.006 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/30959379

31- Bramson JH. The impact of peer mentoring on drug avoidance self-efficacy and substance use: University of Northern Colorado; 1999. https://www.proquest.com/openview/277e0d2cf32dd1564da174b0545099f1/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y.

32- Habibi R, Karshky H, Dashtgard A, Heidary A, Talaei A. Validity the reliability of the bramson's quit addiction self-efficacy questionnaire. Hakim Research Journal 2012; 15(1): 53-59. https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1028402.html. (Persian)

33- Brown KW, Ryan RM. The benefits of being present: Mindfulness and its role in psychological well-being. J Pers Soc Psychol. 2003; 84(4): 822-48. http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.84.4.822 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12703651

34- Ghorbani N, Watson P, Weathington BL. Mindfulness in Iran and the united states: Cross-cultural structural complexity and parallel relationships with psychological adjustment. Current Psychology. 2009; 28(4): 211-24. http://dx.doi.org/10.1007/s12144-009-9060-3

35- Dawson P, Guare R. Executive Skills in Children and Adolescents: A practical guide to assessment and intervention. Guilford Press; 2010. https://www.amazon.com/Executive-Skills-Children-Adolescents-Second/dp/1606235710.

36- Block J, Kremen AM. IQ and ego-resiliency: Conceptual and empirical connections and separateness. Journal of Personality and Social Psychology. 1996; 70(2): 349-61. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.70.2.349.

37- Aquino K, Reed IA. The self-importance of moral identity. Journal of personality and social Psychology. 2002; 83(6): 1423-40. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.83.6.1423.

38- Diamond A. Why improving and assessing executive functions early in life is critical. 2016; 11-43. https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/14797-002.

39- Hardy SA, Bean DS, Olsen JA. Moral identity and adolescent prosocial and antisocial behaviors: Interactions with moral disengagement and self-regulation. Journal of youth and adolescence. 2015; 44(8):1542-54. http://dx.doi.org/10.1007/s10964-014-0172-1

40- Bowen S, Chawla N, Collins SE, Witkiewitz K, Hsu S, Grow J, et al. Mindfulness-based relapse prevention for substance use disorders: A pilot efficacy trial. Subst Abus. 2009; 30(4): 295-305. http://dx.doi.org/10.1080/08897070903250084 http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19904665

41- Ulev E. Universite Ogrencilerinde bilinçli farkındalık duzeyi ile stresle başa çıkma tarzının depresyon, kaygı ve stres belirtileriyle

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]

www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19998425

43- Atalay Z. Mindfulness: Simdi ve burada bilincli farkındalık: Psikonet Yayınları; 2018. https://hdl.handle.net/20.500.11779/251.

ilişkisi. 2014. http://hdl.handle.net/11655/1321.

42- Kimbrough E, Magyari T, Langenberg P, Chesney M, Berman B. Mindfulness intervention for child abuse survivors. J Clin Psychol. 2010; 66(1): 17-33. http://dx.doi.org/10.1002/jclp.20624 http://

[Downloaded from mcs.ajaums.ac.ir on 2026-11-12]

[DOI: 10.52547/mcs.8.2.169]